

MANAŽMENT TALENTOV NA ZŠ NA HÔRKE V NITRE

LUCIA HUDECOVÁ

ABSTRAKT

Príspevok ponúka návrhy a osvedčené postupy pri príprave talentovaných žiakov a v súvislosti s tým aj prehľad súťaží a ich výsledkov na ZŠ Na Hôrke 30 v Nitre.

ÚVOD

Posledné roky je veľmi náročné upútať pozornosť žiakov a motivovať ich. Starostlivosť o nadaných žiakov je ešte náročnejšia, keďže potrebujú byť viac aktivizovaní a vyťažovaní ako žiak nenadaný v danej sfére. Jedným z riešení je použiť také metódy a procesy, ktoré dokážu poskytnúť nadaným žiakom priestor a zároveň nebudú preťažovať žiakov priemerných.

V príspevku opisujem starostlivosť o nadaných žiakov v prírodovedných predmetoch na ZŠ Na Hôrke 30, Nitra. Príspevok ponúka návrhy riešení ako dosiahnuť výborné výsledky pri práci s nadanými žiakmi.

STAROSTLIVOSŤ O NADANÝCH ŽIAKOV NA ZŠ NA HÔRKE V NITRE

Základná škola, Na Hôrke 30 v Nitre sa nachádza v súčasnosti (za šk. rok 2011/2012) v rámci mesta Nitry na siedmom mieste (tab. 1) z dvadsaťjeden základných škôl a osemročných gymnázií. Rebríček škôl bol zostavený podľa umiestnení žiakov v obvodných, krajských a celoštátnych kolách za všetky súťaže, zo všetkých predmetov spolu.

Laznibátová (2012) hovorí o nadaní ako o súbore osobnostných vlastností, črt, charakteristík a prejavov. Nadanie zahŕňa celú osobnosť, nie len časť. Nadané deti sú odlišné od detí rovnakej vekovej kategórie. A keďže sú evidentne odlišné vyžadujú si aj inú starostlivosť a formu vzdelávania ako deti priemerné. Nestačí im štandardná forma vzdelávania. Potrebujú špecifický edukačný program, ktorý zohľadňuje vedomosti, schopnosti a záujmy, ale i odlišnosti v prístupe a postupe pri práci. Len kvalitná a dobrá škola dokáže pripraviť dieťa do sveta a vyformovať človeka, ktorý je schopný prebrať na seba globálnu zodpovednosť za ďalší vývin ľudskej spoločnosti a ovplyvniť tak svet.

Základná škola Na Hôrke 30 v Nitre, v ktorej som v súčasnosti učiteľkou, pristupuje vo všeobecnosti k žiakom výrazným individuálnym spôsobom. Tak, ako k žiakom s rôznymi poruchami učenia, či správania, tak i k žiakom nadaným. Nakoľko nadaní žiaci potrebujú množstvo aktivít, ktoré nie sú súčasťou učebných osnov a tiež im nie je možné v rámci bežnej vyučovacej hodiny venovať potrebné

množstvo času, pripravuje naša škola každoročne bohatú zostavu záujmových krúžkov a útvarov zo všetkých predmetových skupín. Za posledné dva roky na našej škole pracovalo 12 druhov krúžkov pre ročníky druhého stupňa (tab. 1).

Tabuľka 1 Zoznam krúžkov zo školských rokov 2011/2012 a 2012/2013.

Krúžky v šk. roku 2011/2012	Krúžky v šk. roku 2012/2013
Divadelný krúžok	Hokejbalový krúžok
Futbalový krúžok	Počítačový krúžok
Krúžok slovenského jazyka	Basketbalový krúžok
Matematický krúžok	Masmediálny krúžok
Krúžok priateľov biológie	Matematický krúžok
Basketbal-prípravka	Futbalový krúžok
Počítačový krúžok	Krúžok slovenského jazyka
Krúžok varenia	Športový krúžok
Športový krúžok	
Hokejbalový krúžok	

PRÁCA S NADANÝMI ŽIAKMI V PRÍRODOVEDNÝCH PREDMETOCH NA 2. STUPNI ZŠ

Každý z krúžkov vedie učiteľ, ktorý má akademické vzdelanie v danom odbore. V kapitole sa zameriavam na krúžky z oblasti prírodných vied a na výsledky, ktoré žiaci dosiahli vďaka ich navštevovaniu. Spomeniem tiež prírodovedné predmety, pre ktoré krúžok na škole nemáme.

MATEMATIKA

Matematický krúžok je prístupný pre žiakov všetkých ročníkov druhého stupňa a učia ho všetci vyučujúci matematiky, to znamená, že simultánne počas jedného školského roka pracujú štyri matematické krúžky. Učitelia sa v ňom zameriavajú na vysvetlenie učiva, ktoré žiaci nepochopili na vyučovacej hodine alebo na doplnenie o zaujímavosti a rozličné špecifikácie, na ktoré na vyučovacích hodinách nie je priestor. Rozširujú tým vedomosti žiakov. Úspešnosť žiakov v oblasti matematiky je značne viditeľná aj vo výsledkoch, ktoré škola dosahuje už dlhodobo. V tabuľke sa nachádza prehľad umiestnení žiakov v súťažiach zameraných na matematiku. Konkrétne je to Matematická olympiáda a Pytagoriáda.

Umiestnenie žiakov ZŠ Na Hôrke v matematických súťažiach (tab. 2) od školského roku 2008/2009. V tabuľkách neuvádzam úspešných riešiteľov, iba umiestnenia žiakov.

Tabuľka 2 Prehľad získaných umiestnení žiakov v matematických súťažiach.

Školský rok	Súťaž	Kolo súťaže	Umiestnenie
2008/2009	Matematická olympiáda	okresné	2.-3. a 5.-8.
	Pytagoriáda	okresné	1., 3., 4.
2009/2010	Matematická olympiáda	okresné	2. a 3.-4.
	Pytagoriáda	okresné	2. a 8.
	Matematická olympiáda	krajské	10.
2010/2011	Matematická olympiáda	okresné	2. (2x) a 9. (2x)
	Pytagoriáda	okresné	2. (2x)
2011/2012	Matematická olympiáda	okresné	1., 2., 7.-8.
	Matematická olympiáda	krajské	5.-6.
2012/2013	Matematická olympiáda	okresné	3.-5. a 5.-7.

Ako je viditeľné aj v tabuľke, naša škola je veľmi úspešná v matematických súťažiach a v okresných kolách máme stabilné umiestnenie na popredných pozíciách už niekoľko rokov. I to je dôkazom sústavného venovania sa učiteľov nadaným žiakom našej školy. No skôr, ako sa učiteľ nadanému žiakovi môže venovať, je dôležité takéhoto žiaka rozpoznať a správne motivovať k ctížiadostivosti a súťaživosti. Je zrejmé, že nadané deti nevedia znieť prehru, a tak je aj v tomto smere vplyv učiteľa na emocionálnu zložku dieťaťa veľmi podstatný. Každoročne sa na druhom stupni našej školy organizujú aj medzitriedne matematické súťaže i matematické kvízy, ktoré majú žiaci vo veľkej obľube. Preto pre žiakov z našej školy už dávno matematika nie je strašiakom. Na hodinách matematiky vyučujúci využívajú objavné vyučovanie (obr. 1), zaujímavé a netradičné prvky, ktoré sú podnecujúce ako pre slabo prospievajúcich žiakov, tak aj pre žiakov nadaných.

Obr. 1 Matematický kvíz a objavné vyučovanie na hodine matematiky (foto archív ZŠ Na Hôrke Nitra).

BIOLÓGIA

V školskom roku 2011/2012 sa po prvýkrát na našej škole otvoril Krúžok priateľov biológie. Na krúžok sa prihlásili deti zo všetkých ročníkov druhého stupňa. Krúžok bol zameraný hlavne na zaujímavosti z oblasti biológie (obr. 2), na ktoré na hodinách nie je dostatok priestoru, keďže sú obmedzené časom. V prevažnej väčšine je náplňou krúžku uskutočňovanie experimentov. Tým sa stal krúžok veľmi populárny a aj počas prebiehajúceho školského roka detí pribúdalo. Nielenže tak bolo možné odhaliť skutočne nadané deti, ale aj podnietiť ich záujem o biológiu. A stačilo tak málo. V školskom roku 2012/2013 sme sa prihlásili aj na biologickú olympiádu (tab. 3) so žiačkou, ktorá je veľmi nadaná v oblasti geológie. Aj keď sa neumiestnila na popredných priečkach, má veľký potenciál do budúcnosti práve v spomínanej oblasti. Je škoda, že jej talent na predošlej škole nebol spozorovaný. Keďže je našou žiačkou len druhý rok a zároveň aj posledný lebo je v deviatom ročníku, dúfame len, že sa jej talent budú rozvíjať aj ďalší pedagógovia a prinajmenšom ona sama.

So svojich skúseností vieme, že nadané deti sú veľakrát tiché a veľmi sa navonok neprejavia alebo naopak prejavujú sa až priveľmi. Aby sme však zistili, kto má nadpriemerné vedomosti v oblasti biológie, organizujeme na škole každoročne súťaž Minibiologická (obr. 3). V školskom roku 2012/2013 to bol už tretí ročník. Vždy vytvoríme dve úrovne. Pre piaty a šiesty ročník a vyššiu úroveň pre siedmy až deviaty ročník. Vyhodnotenie v piatom a šiestom ročníku robíme zvlášť pre piatakov a zvlášť pre šiestakov pretože je to viac motivujúce pre piatakov, ale testy majú žiaci rovnaké. Súťaže sa zúčastňujú všetci žiaci, nie je robená na báze dobrovoľnosti. Avšak doteraz sme sa nestretli s tým, že by žiaci nechceli súťažiť. Jedným s lákadiel sú aj ceny - krásne odborné knihy z oblasti biológie. Tým vlastne zabezpečíme u detí veľkú motiváciu a snahu napísať test čo najlepšie. V teste sa nachádzajú prevažne otázky, ktoré sa nevyučujú v škole ani v nižších ročníkoch, ale musel si ich žiak osvojiť iným spôsobom, mimovoľne, či zámerným samoštúdiom. Veľmi sa nám tento spôsob osvedčil a poradilo sa nám vytipovať si nadaných žiakov v oblasti biológie, s ktorými teraz intenzívne pracujeme. V budúcom roku máme v pláne zapojiť sa s nimi do biologickej olympiády a dať im tak možnosť zúčastniť sa súťaže aj mimo pôdy našej školy. V škole máme živého afrického slimáka druhu *Achatina fulica*, ktorý dostal meno Teodor a okrem toho, že sa stal maskotom školy a je deťmi veľmi obľúbený, je aj predmetom prípravy na ďalšiu biologickú olympiádu. Počas prázdnin ho má žiak pripravujúci sa na olympiádu doma, stará sa o neho a pozoruje. Pozorovania si zaznamenáva a priebežne s učiteľom konzultuje získané poznatky.

Krúžkom to však na našej škole nekončí. Momentálne sa zúčastňujeme mnohých súťaží najmä v oblasti ekológie. Obľúbenou je v tomto smere ekologická súťaž EnviroOtázky. Aj v školskom roku 2012/2013 sme sa stali úspešnými riešiteľmi tejto súťaže a naša žiačka získala v celoslovenskej súťaži ôsme miesto. V minulom školskom roku získala siedme miesto. Dôležitá je hlavne motivácia žiakov zo strany učiteľa, pretože sa jedná o súťaž, kde treba odpovedať na otázky prostredníctvom internetu a preto si žiaci musia nájsť priestor vo svojom voľnom čase. Ďalšie súťaže sú Hravo ži zdravo pre piaty ročník, Vodná akadémia, Na túru s Naturou, Deň Zeme a Červený kríž. Zároveň pre žiakov každoročne pripravujeme viacero prednášok z oblastí biológie pod záštitou odborníkov. Jednou z posledných bola odborná prednáška spojená s aktivitami pre žiakov piateho ročníka o vodných hlodavcoch, či prezentácia pre ôsmakov o najväčších kráteroch na Zemi spôsobených meteoritmi.

Často do vyučovania zaraďujeme aktivity spojené s tvorbou projektov (obr. 2). Žiaci tak majú možnosť spojiť viacero zručností a keďže projekty vytvárajú viacerí žiaci spolu, musia sa naučiť pracovať v skupinkách a dohodnúť sa na forme, ktorá bude pre projekt nosná i prerozdeliť si úlohy. Žiaci si

tieto svoje projekty pamätajú veľmi dlho, čo nám potvrdila spätná väzba, ktorou sme si po dlhšom čase chceli overiť našu hypotézu. Projekty potom vystavujeme na chodbách školy, aby sa mohli niečo nové dozvedieť aj žiaci iných ročníkov. Tento rok sme so žiakmi piateho ročníka pripravili projekty zamerané na ekológiu. Ich tvorbe predchádzal Deň ekológie, počas ktorého sme pre žiakov pripravili rôzne ekologické aktivity i vedomostnú súťaž. Napokon žiaci vytvárali ekoplagáty na základe poznatkov, ktoré získali. Plagáty budú vystavené vo vestibule školy. Najsilovnejší žiaci vo všetkých aktivitách boli odmenení diplomami. Žiaci siedmeho ročníka boli rozdelení do dvojčlenných až trojčlenných skupiniek a každá skupina si vybrala jedno obdobie ľudského života, o ktorom zistila množstvo informácií aj z odborných kníh a svoju prácu vo forme posteru prezentovala pred celou triedou. Postery sa páčili aj žiakom iných tried, ktorí ich obdivovali na chodbe školy.

Obr. 2 Projekty žiakov z hodín biológie (foto archív ZŠ Na Hôrke Nitra).

Obr. 3 Na hodinách Krúžku priateľov biológie (foto archív ZŠ Na Hôrke Nitra).

Obr. 4 Minibiologická (foto archív ZŠ Na Hôrke Nitra).

Tabuľka 3 Prehľad získaných umiestnení žiakov v biologických súťažiach.

Školský rok	Súťaž	Kolo súťaže	Umiestnenie
2010/2011	Na túru s Naturou – Oči na stopkách	celoslovenské	1.
2011/2012	EnviroOtázniky, olympiáda o životnom prostredí	celoslovenské	7.
2012/2013	Biologická olympiáda	okresné	8.
2012/2013	EnviroOtázniky, olympiáda o životnom prostredí	celoslovenské	8.

CHÉMIA

I keď naša škola neponúka krúžok pre priaznivcov chémie, na svoje si isto prídu počas vyučovacích hodín, ktoré sú veľmi zaujímavé a podnetné. Každoročne sa na našej škole dokonca uskutočňuje súťaž Mladý alchymista, kde si môžu svoje schopnosti a zručnosti zmerať medzi sebou žiaci deviateho ročníka. I vďaka týmto aktivitám sa naša škola umiestňuje na popredných priečkach v chemickej olympiáde (tab. 4).

Obr. 5 Súťaž Mladý alchymista (foto archív ZŠ Na Hôrke Nitra).

Tabuľka 4 Prehľad získaných umiestnení žiakov v chemických súťažiach.

Školský rok	Súťaž	Kolo súťaže	Umiestnenie
2009/2010	Chemická olympiáda	okresné	2.-3., 5., 7., 8.
2010/2011	Chemická olympiáda	okresné	3.-4.
	Chemická olympiáda	krajské	9.
2011/2012	Chemická olympiáda	okresné	3. a 5.
	Chemická olympiáda	krajské	2.
2012/2013	Chemická olympiáda	okresné	2. a 12.-13.

FYZIKA

Na hodinách fyziky je často využívaná forma zážitkového a objavného vyučovania. Žiaci si vyrábajú vlastné pomôcky a o to viac ich dokáže učiteľ vziať do sveta fyziky a jej zákonitostí (obr. 6). Nemáme preto problém nájsť žiakov vhodných pre fyzikálnu olympiádu. Svoje nadanie totiž radi predvádzajú pri prezentácii svojich projektov pred celou triedou.

Tabuľka 5 Prehľad získaných umiestnení žiakov vo fyzikálnych súťažiach.

2009/2010	Fyzikálna olympiáda	okresné	2.-3., 5., 7., 8.
2010/2011	Fyzikálna olympiáda	okresné	4., 7.
2011/2012	Fyzikálna olympiáda	okresné	3.
2012/2013	Fyzikálna olympiáda	okresné	6., 7.

Obrázok 6 Na vyučovacích hodinách fyziky (foto archív ZŠ Na Hôrke Nitra).

GEOGRAFIA

Geografia je predmet sám o sebe zaujímavý. V nižších ročníkoch uprednostňujeme objavné vyučovanie. Napríklad žiaci piateho ročníka si vytvárajú vlastné modely sopky (obr. 7). Žiaci vyšších ročníkov majú najradšej exkurzie do terénu, kde si môžu všetko doslova ohmatať a zažiť tak geografiu na vlastnej koži. Aj vďaka tomu sú naši žiaci v geografických olympiádach tak úspešní.

Tabuľka 6 Prehľad získaných umiestnení žiakov vo fyzikálnych súťažiach.

Školský rok	Súťaž	Umiestnenie
2008/2009	Geografická olympiáda	1., 6.
2009/2010	Geografická olympiáda	1.
2010/2011	Geografická olympiáda	3.
2011/2012	Geografická olympiáda	4., 5.

Obrázok 7 Prezentácia vlastnoručne vyrobeného modelu sopky žiaka 5. ročníka (foto archív ZŠ Na Hôrke Nitra).

ZÁVER

Príspevok ponúka prierez činností, prostredníctvom ktorých sa venujeme nadaným žiakom. Ako veľmi efektívne sa nám osvedčilo vytvorenie krúžkov s netradičným obsahom výučby. Taktiež objavné vyučovanie, tvorba projektov, experimenty a v neposlednom rade súťaže. Väčšina nami realizovaných metód je nenáročná aj na materiálne vybavenie. Učitelia sa preto snažia zaraďovať do vyučovacích hodín také postupy, ktoré sú nenáročné a zároveň veľmi motivujúce.

Spôsobov ako sa venovať nadaným žiakom je veľa avšak stále je tu jeden dôležitý faktor, ktorým je osobnosť učiteľa. Ak sa učiteľ snaží a neustále vo svojom odbore napreduje, vytvára tak pevnú základňu, ktorú možno efektívne využiť v prospech žiakov. Tiež je dôležitá ochota učiteľa poskytnúť žiakom, ktorí majú záujem dozvedieť sa viac, niekoľko hodín navyše.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

Laznibatová, J. 2012. *Nadaný žiak na základnej, strednej a vysokej škole*. Bratislava: IRIS. 2012, 600 strán, ISBN 978-80-89256-87-7

Foto archív Základná škola, Na Hôrke 30, Nitra.

ADRESA AUTORA

PaedDr. Lucia Hudecová
Základná škola
Na Hôrke 30
949 11 Nitra
lucka.hudec@gmail.com